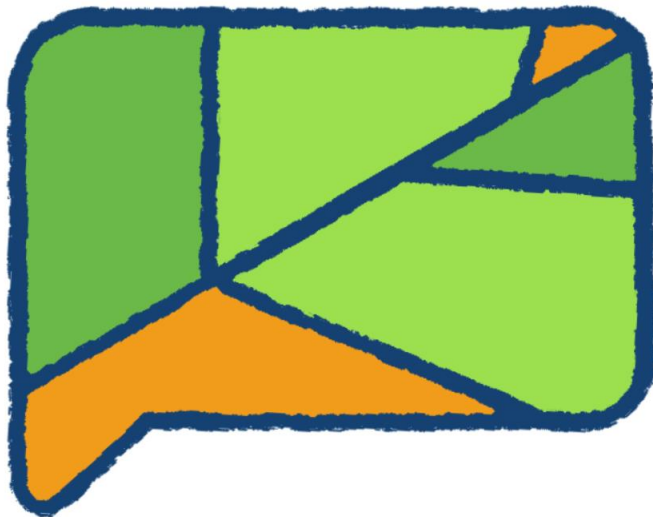

**Resultatenrapport jongerenparticipatie bij het Nationaal
MilieuProgramma van het Ministerie van Infrastructuur en
Waterstaat**

**JONGEREN
MILIEU
RAAD**

Door:
Renkse Schouwink
Sander de Bruin
Joachim Boersen

26-10-2023

Inhoudsopgave

<i>Introductie</i>	2
<i>Methodologie</i>	3
<i>Resultaten</i>	4
Bereikte jongeren.....	4
Duurzame economie.....	6
Gezonde leefomgeving.....	11
Vitale ecosystemen.....	15
<i>Discussie & proces</i>	20
Beperkingen van de tool.....	21
De sturing van educatie.....	21
Aansluiting op de doelgroep.....	21
<i>Vervolg</i>	21

Introductie

Dit rapport is opgesteld door de Jongerenmilieuraad (JMR) in opdracht van het team Nationaal MilieuProgramma van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). De JMR is in 2020 opgericht met het doel jongerenparticipatie te verzorgen voor het Nationaal MilieuProgramma (NMP).

Deze oprichting is voortgekomen uit het feit dat er in de gangbare beleidsmakingsprocessen geen of nauwelijks ruimte is voor jongerenparticipatie. De stem van jongeren wordt vaak, als er al sprake is van een participatietraject, niet voldoende gehoord en serieus genomen. Het streven bij het Nationaal MilieuProgramma was om dit anders aan te pakken, en als zodanig jongeren nauw, serieus en structureel bij het traject te betrekken.

Een groep jongeren, georganiseerd in de vorm van de JMR, is aan de slag gegaan met de vraag hoe jongeren het best betrokken kunnen worden bij participatie omtrent milieubeleid. Vanuit deze vraag is, volledig door de JMR zelf, met hulp van externe experts en subsidie van IenW en het European Solidarity Corps, de participatietool MijnMilieuMening.nl ontwikkeld. Via deze website werden jongeren geïnformeerd over thema's uit het NMP, waarna zij daar direct hun mening over konden geven. Op basis van deze meningen hebben we dit rapport opgesteld.

Het rapport dient er in eerste instantie toe om beleidsmedewerkers van het NMP te adviseren over wat jongeren belangrijk vinden in (en rondom) milieubeleid. Daarnaast kan het rapport ook door andere overheidsinstanties en organisaties worden gebruikt. Verder kan het gebruikt worden om meer te leren over succesvolle jongerenparticipatie en wat de valkuilen en voordelen (kunnen) zijn.

In dit rapport wordt eerst ingegaan op de methodologie: hoe is de participatietool tot stand gekomen en hoe zijn de gegevens verwerkt. Vervolgens wordt ingegaan op de doelgroep die bereikt is en welke resultaten er uit hun reacties zijn gekomen. Tenslotte volgt de discussie, waarin wordt gereflecteerd op de participatietool, de tekortkomingen en de sterke punten.

Methodologie

Om ons hoofddoel te bereiken: een zo groot en divers mogelijke groep jongeren te bereiken, is er een participatieplan opgezet voor de strategie voor het uitrollen van de tool. Hier werd geanalyseerd hoeveel jongeren (per provincie) benaderd moesten worden en werd een plan van aanpak opgesteld. Enkele factoren waarop is gelet wat betreft de diversiteit zijn: leeftijd, opleidingsniveau, primaire tijdsbesteding en leefomgeving.

Op basis van hun potentie om een (diverse) groep jongeren te bereiken is er een lijst gemaakt met organisaties en bedrijven die benaderd konden worden. De organisaties, bedrijven en scholen werden door middel van e-mail, telefoon of persoonlijke berichten op sociale media bereikt.

Er is een lespakket gemaakt waarmee het participatieteam scholen kon benaderen. Dit werd belangrijk geacht omdat op scholen ook jongeren zitten die mogelijk minder affiniteit met het thema milieu hebben, of die lastig(er) te bereiken zijn via de (sociale) media.

Bij het benaderen van deze scholen is gelet op de verdeling van provincies en verschillende opleidingsniveaus. Bij interesse vanuit de school werd het lespakket gedeeld zodat de tool door docenten zelf met leerlingen behandeld kon worden of de JMR langs kon komen om de tool te behandelen. Bij deze lessen werd de JMR geïntroduceerd, de tool uitgelegd en vervolgens ingevuld door de leerlingen, gevolgd door een nabespreking.

Via platforms op sociale media, zoals Instagram, Facebook en LinkedIn, werden jongeren ook benaderd. Hier is de JMR samenwerkingen aangegaan met jongerenorganisaties en pagina's met groot bereik, daarnaast hebben we binnen het JMR-netwerk gepromoot. Ook zijn er betaalde advertenties uitgezet om meer jongeren te bereiken. Naast samenwerkingen binnen social media, is er ook contact opgenomen met andere organisaties, zoals Teachers for Climate, Studenten voor Morgen, Stichting Alexander, Jimmy's Groningen en Youth for Climate Adaptation, zodat zij ook de tool konden verspreiden. Politieke jongerenorganisaties als de Jonge Democraten, Jong Christen Unie en Jong CDA, en daarnaast Kamers van Verenigingen in Utrecht, Groningen en Wageningen hadden ook de tool gedeeld met hun leden.

Verschillende provincies zijn bezocht door leden van de JMR om hier op stations en winkelstraten jongeren aan te spreken. Hier werden posters gebruikt om aandacht te trekken. Op deze posters stond een qr-code die jongeren konden scannen om MijnMilieuMening.nl te bezoeken. Verder waren er stickers met qr-codes verspreid en is er vanuit de JMR-leden een whatsapp-bericht verspreid met een link naar de website.

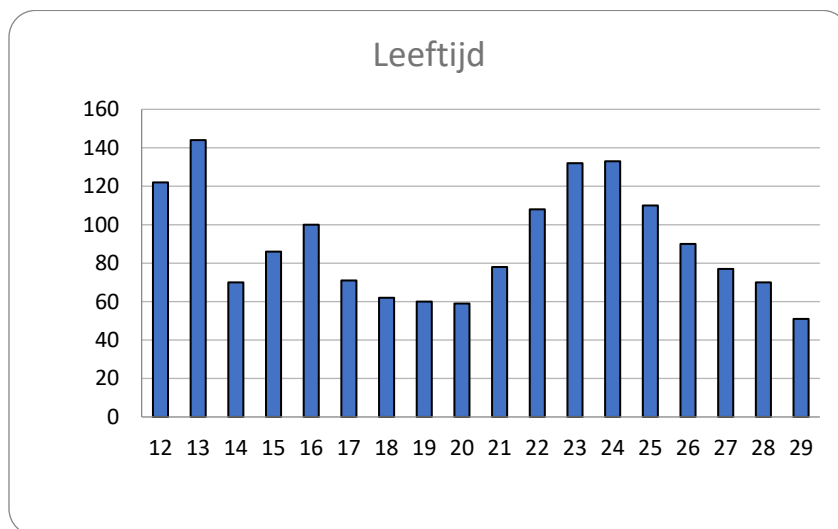
Resultaten

De resultaten bestaan uit vier onderdelen: welke jongeren zijn bereikt, en de drie hoofdthema's, die ook als zodanig terugkeren in het NMP: duurzame economie, gezonde leefomgeving en vitale ecosystemen.

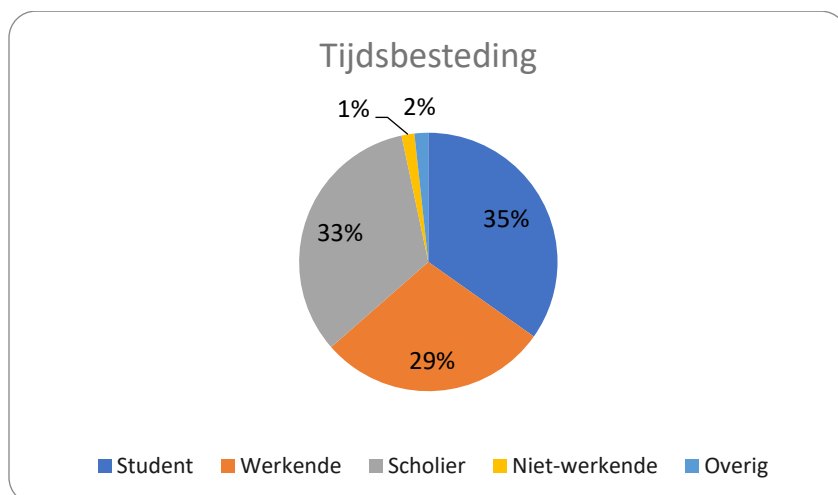
Bereikte jongeren

MijnMilieuMening.nl is door 1742 jongeren ingevuld. Zij hebben allemaal de vragen van één of meerdere thema's beantwoord. Om een beeld te krijgen van wie deze jongeren waren, hebben we hen eerst gevraagd om een paar vragen over zichzelf te beantwoorden. Daaruit zijn de volgende gegevens gekomen:

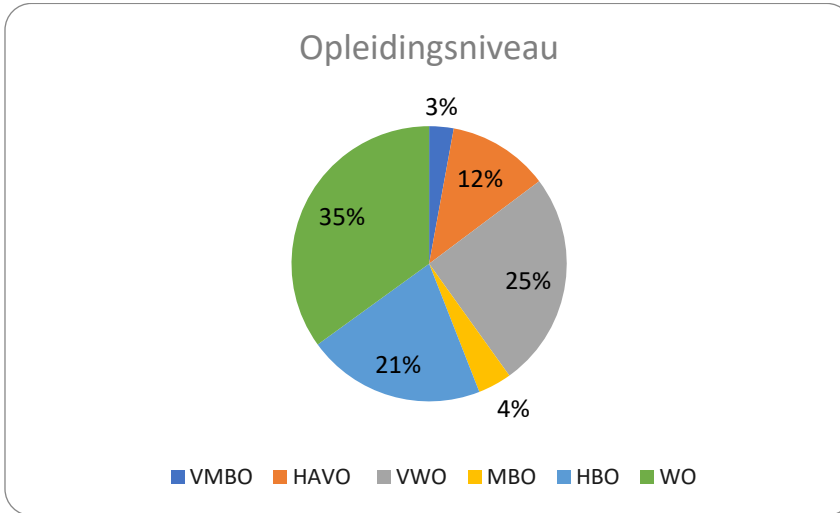
Qua leeftijd zijn er twee pieken, één bij 12-13 jaar en één rond 23-24 jaar. De laagste frequenties liggen rond 20 en 29. De piek bij 12-13 jaar kan waarschijnlijk grotendeels verklaard worden doordat dit de leeftijd van de meeste leerlingen is, die wij op de middelbare scholen benaderd hebben.

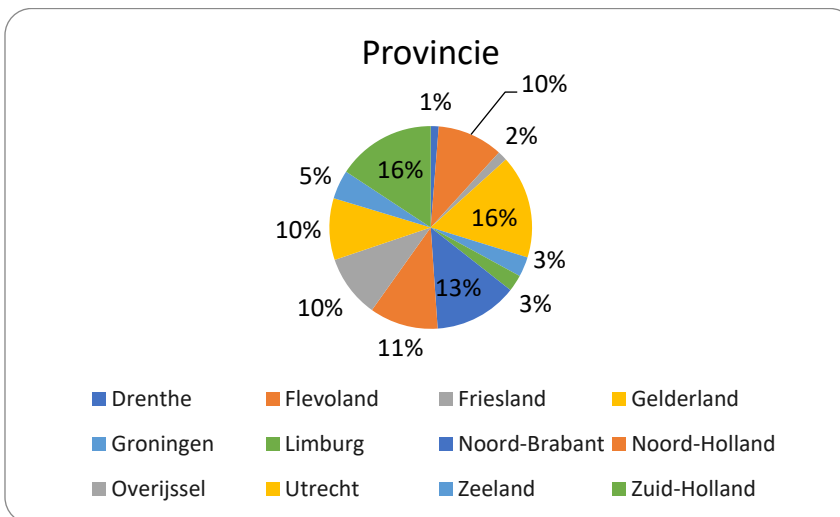
Verder hebben wij de respondenten gevraagd wat hun primaire tijdsbesteding was. De opties waren hierin student, werkende, scholier, niet-werkend, en overig. Hierin was er een vrij gelijke, goede verdeling tussen studenten, werkenden, en scholieren. Weinig jongeren hebben niet-werkend of overig ingevuld.

Alle jongeren, niet alleen de scholieren en studenten, zijn gevraagd naar hun opleidingsniveau. In onderstaande grafiek is duidelijk te zien dat weinig VMBO-ers en MBO-ers MijnMilieuMening.nl hebben ingevuld. Het percentage hiervan in de tool komt niet overeen met het percentage Nederlandse jongeren dat deze niveaus doet of heeft gedaan. Deze groepen zijn dus ondervertegenwoordigd in onze resultaten.

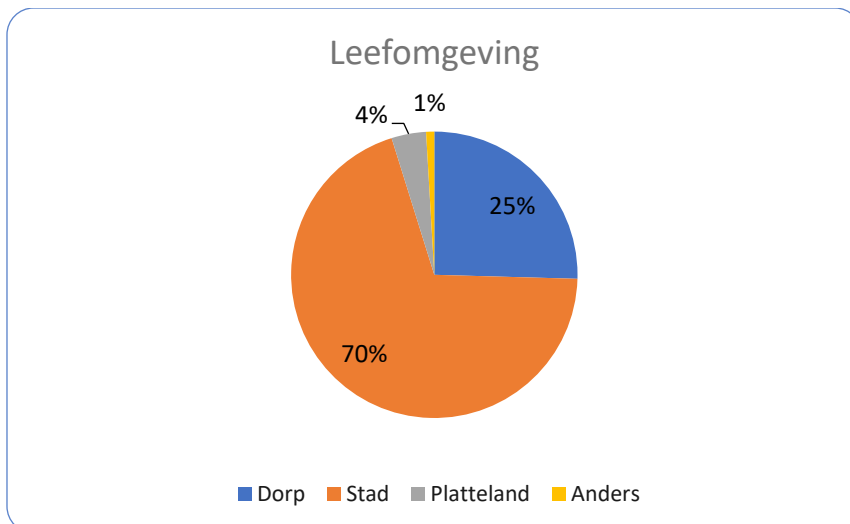

Om ook te kunnen kijken naar de geografische verdeling, hebben wij de respondenten naar hun provincie gevraagd. De provincies die ondervertegenwoordigd zijn, zijn Drenthe, Friesland, Groningen en Limburg. Dit kan een probleem zijn, omdat deze provincies aan de rand van het land liggen en mogelijk andere (milieu)problemen kennen dan de meer centraal gelegen provincies.

Ook binnen provincies kunnen er verschillen zijn in de leefomgeving. Of jongeren in een stad, een dorp of op het platteland wonen, kan daarin bepalend zijn. Verreweg het grootste deel van de bevraagde jongeren woont in een stad.

Ten slotte hebben wij gevraagd naar hoe belangrijk de jongeren het milieu vinden op een schaal van 1 tot 100. De gemiddelde waarde die hieruit kwam was 80,9. Voor jongeren die via een gastles op hun school of studie zijn bereikt, ligt deze waarde op 66,7. Dit laat zien dat jongeren die MijnMilieuMening uit eigen beweging hebben ingevuld, het milieu gemiddeld belangrijker vinden.

Bij het verspreiden van de participatietool heeft de JMR gestreefd om zo veel mogelijk jongeren buiten de gebruikelijke 'milieububbel' te bereiken. Dit is onder meer gerealiseerd door het actief benaderen van scholen, waar in volledige klassen een vrij representatief beeld van Nederlandse jongeren te vinden is. Daarnaast zijn ook bepaalde organisaties benaderd die mogelijk een groep jongeren als leden hebben, die een sterke, afwijkende mening over het milieu hebben. Voorbeelden hiervan zijn enkele politieke jongerenorganisaties. Tenslotte hebben we, door het uitzetten van betaalde advertenties, ook deels kunnen kiezen welke jongeren benaderd worden, waarbij wij voor demografische factoren hebben gekozen die vaak ondervertegenwoordigd zijn in het milieubeleid, zoals bijvoorbeeld bepaalde opleidingsniveaus.

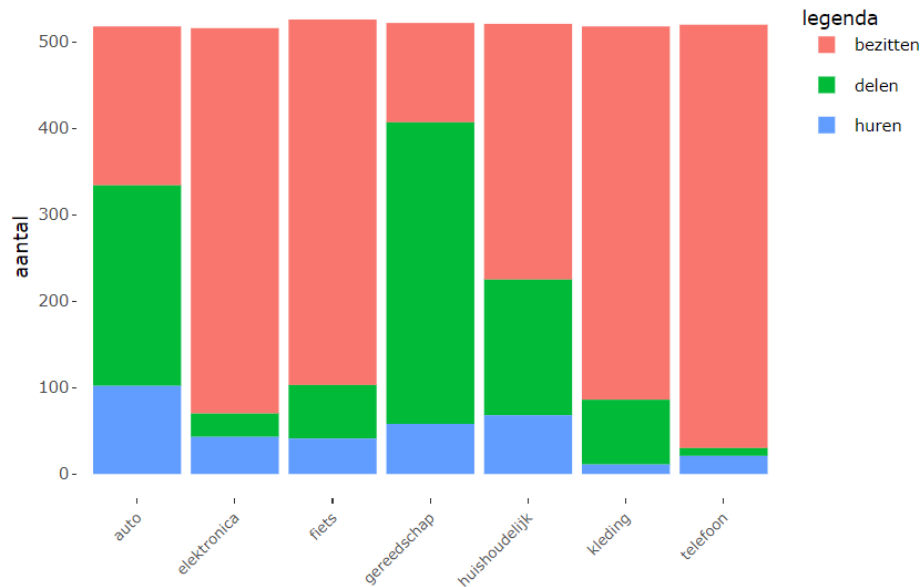
Duurzame economie

Duurzame economie is erg belangrijk om ook in de toekomst alle mensen van eten en andere spullen te kunnen voorzien. Om een duurzame economie te bereiken moeten we heel anders omgaan met onze natuur, oude producten en bodemstoffen. Daarom wordt ingezet op een circulaire economie.

Deeleconomie

De respondenten konden aangeven of zij een product zouden willen huren, delen of bezitten. 80% van de respondent wil een fiets, telefoon, elektronica en kleding bezitten. Een auto zou door 42% van de respondenten gedeeld willen worden en gereedschap door 64% van de respondenten. Het huren van de producten scoort relatief laag in elke categorie.

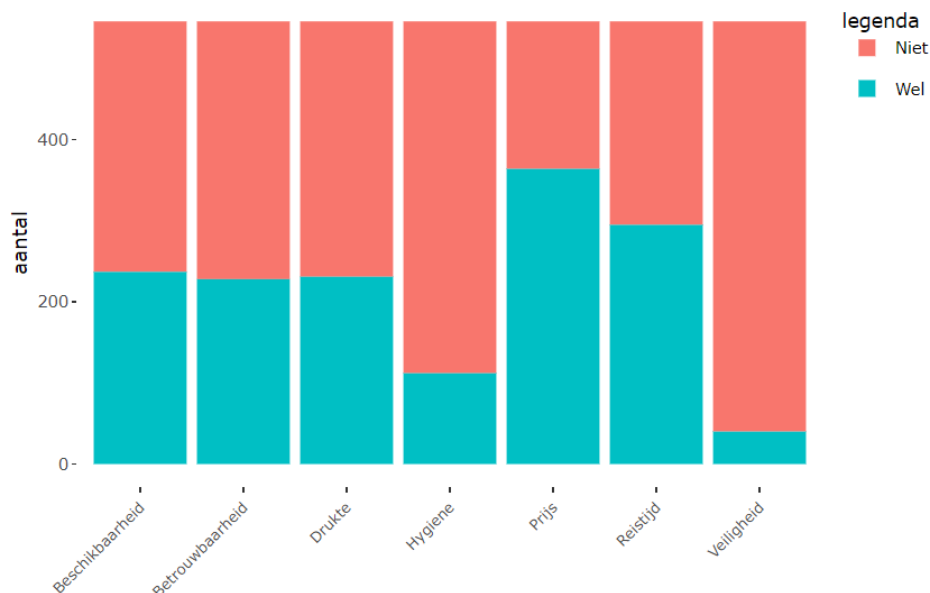

Openbaar Vervoer

De respondenten konden aangeven wat redenen waren voor hen om niet het openbaar vervoer te nemen. 66% van hen geeft prijs als reden, de reistijd is voor 54% van de respondenten een reden. En rond de 42% van de respondenten geeft aan dat beschikbaarheid, drukte en betrouwbaarheid redenen zijn. Veiligheid en geluidsvervuiling zijn voor relatief weinig jongeren een reden om het OV te mijden.

We hebben niet gevraagd of en hoe vaak de jongeren met het OV reizen. De resultaten geven dus mogelijke bezwaren tegen het OV aan van zowel jongeren die met het OV reizen als van jongeren die dat niet doen.

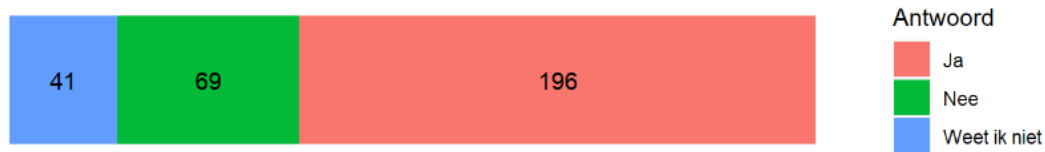

Ecocide

Respondenten konden aangeven of zij vinden dat leidinggevende personen in een bedrijf individueel vervolgd moeten kunnen worden voor het veroorzaken van ernstige schade aan natuur, milieu en mens. 58% van de respondenten stemt ja, 23% weet ik niet en 19% vind van

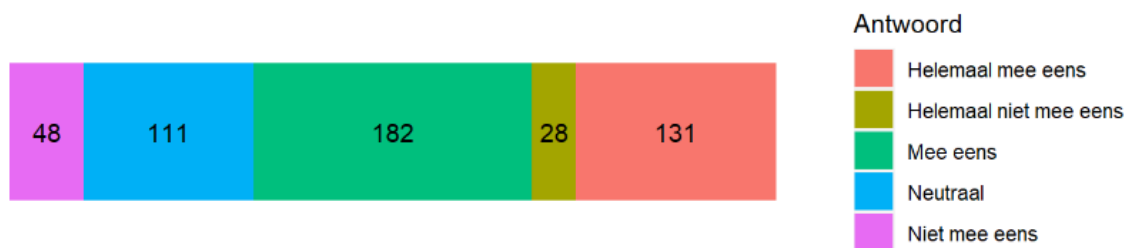

niet. Gemiddeld zijn jongeren dus voor het toekennen van meer individuele verantwoordelijkheid.

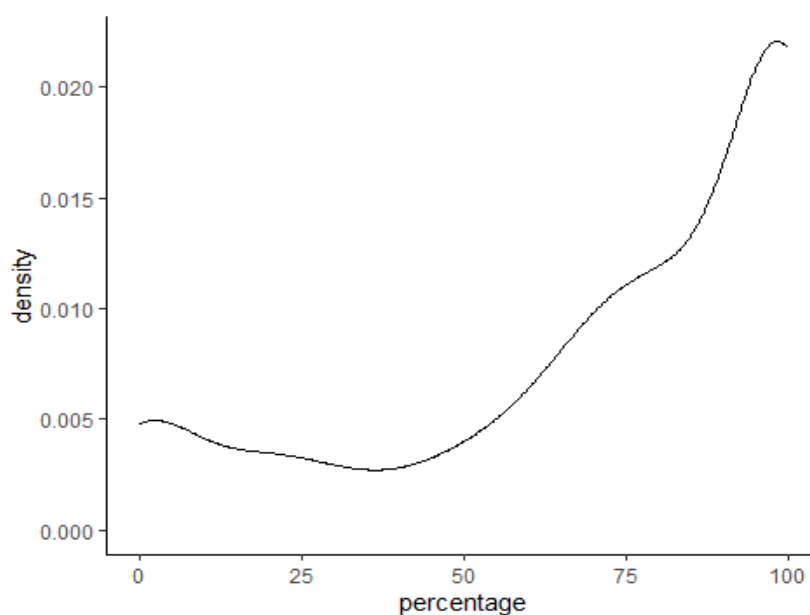
True pricing

Verder zijn jongeren gevraagd naar hun mening over true pricing. 62% van de respondenten stemt mee eens of helemaal mee eens over de invoering van true pricing, 22% is neutraal en 16% is het er niet mee eens of helemaal niet mee eens.

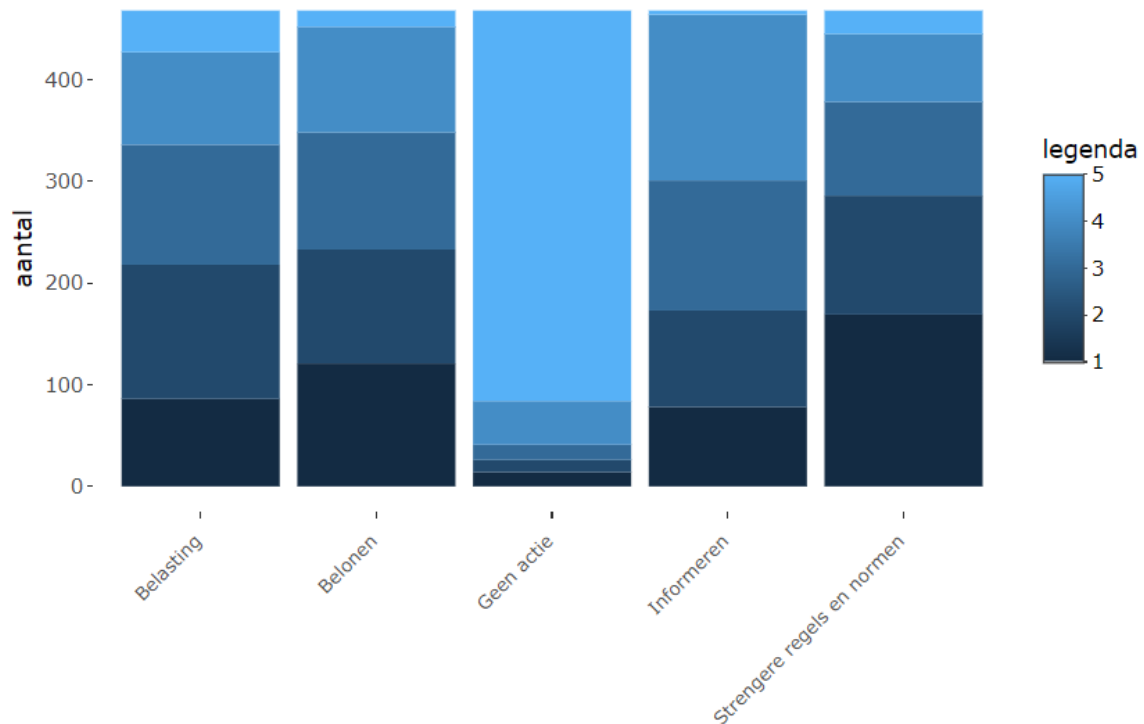
Spaargeld & investeringen

Respondenten kunnen aangeven hoeveel procent van hun spaargeld naar duurzame investeringen moet gaan tegenover de meest winstgevende optie. Wat opvalt is dat de uiterste opties de meeste stemmen hebben: veel jongeren hebben hier dus een radicale mening over. Een aanzienlijk deel wil 0-10% van hun spaargeld naar duurzame investering laten gaan maar het grootste deel van de respondenten wil dat 60 tot 100% van hun spaargeld duurzaam geïnvesteerd wordt.

Aanpak overheid

De respondenten hebben een ranking gemaakt van wat zij vinden dat de overheid zou moeten doen om het bedrijfsleven aan te moedigen. 1 is het meest belangrijk en 5 het minst belangrijk. Gemiddeld gezien scoren alle opties ongeveer even hoog. Wat opvalt is dat 'geen actie' bij een groot deel van de respondenten op nummer 5 stond, terwijl strengere regels en normen het meest populair zijn.

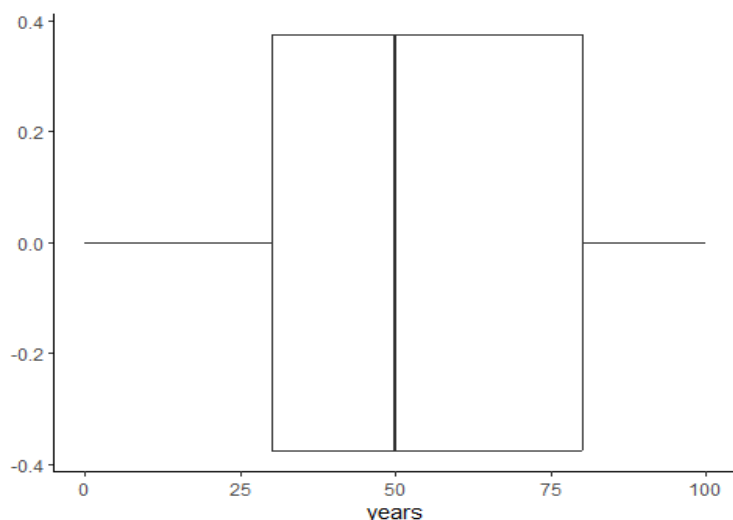

Generatietoets

De respondenten reageerden op de stelling: De rechten van toekomstige generaties moeten even zwaar worden meegewogen als die van de huidige. 76% van de respondenten is het hier mee eens, 16% is neutraal en 8% oneens. Het grootste deel van de jongeren vraagt dus om meer aandacht voor de belangen van toekomstige generaties. De generatietoets zou hierin een rol kunnen spelen.

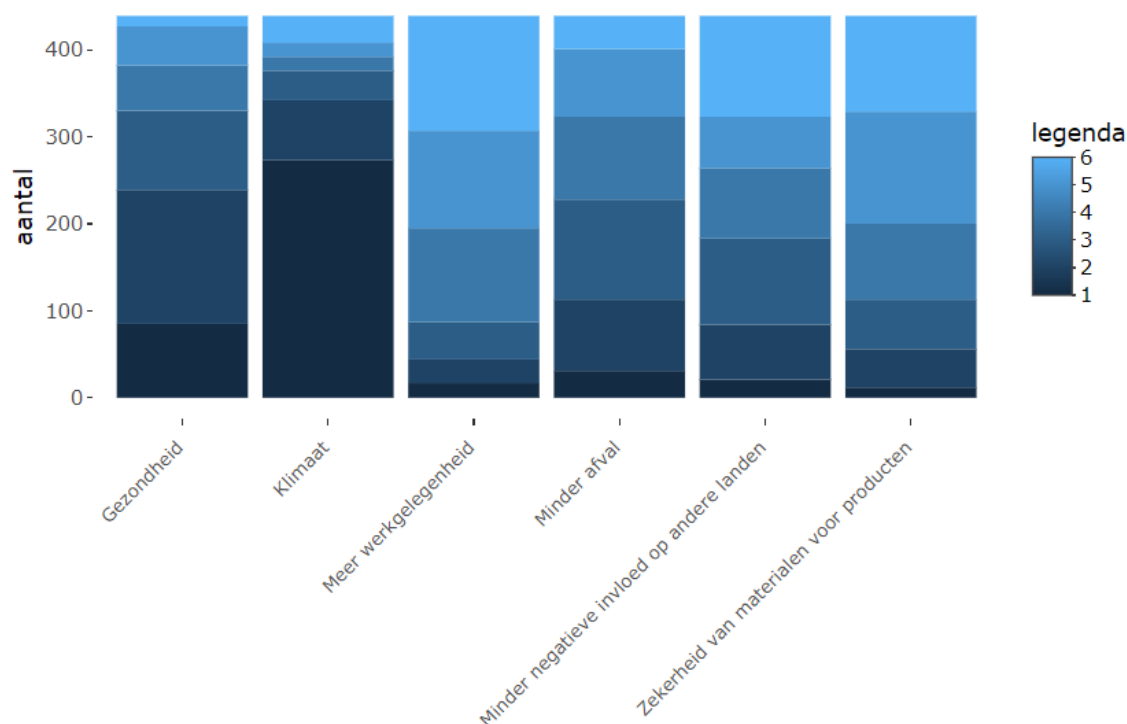
We hebben de jongeren ook gevraagd hoeveel jaar er dan vooruit gekeken zou moeten worden. Hieruit kwam een gemiddelde van 57 jaar. Dit staat gelijk aan ongeveer 2 à 3 generaties, wat dus significant meer is dan veel huidig beleid voor gemaakt wordt.

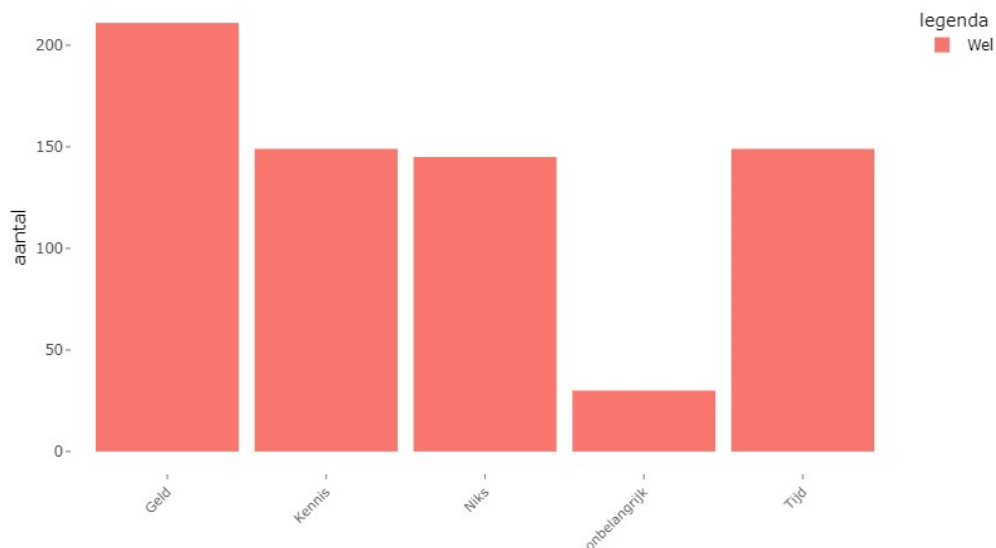
Eigen rol jongeren

Ten slotte hebben we gevraagd naar de eigen rol van de jongeren in het verduurzamen van de economie. Ten eerste vroegen wij wat voor hen de belangrijkste redenen waren om hieraan bij te dragen. Daarin stond klimaat bovenaan, op afstand gevolgd door gezondheid, minder afvalproductie en minder negatieve gevolgen in andere landen. De redenen die het minst belangrijk werden gevonden waren de zekerheid van materialen voor producten en meer werkgelegenheid.

Vervolgens hebben wij de respondenten gevraagd wat hen juist tegenhoudt. Daarin werd geld het vaakst genoemd. Tijd en kennis spelen ook een belangrijke rol. Verder gaf ongeveer 1/3 van de jongeren aan dat er niets is wat hen tegenhoudt om een bijdrage te leveren aan een duurzame economie.

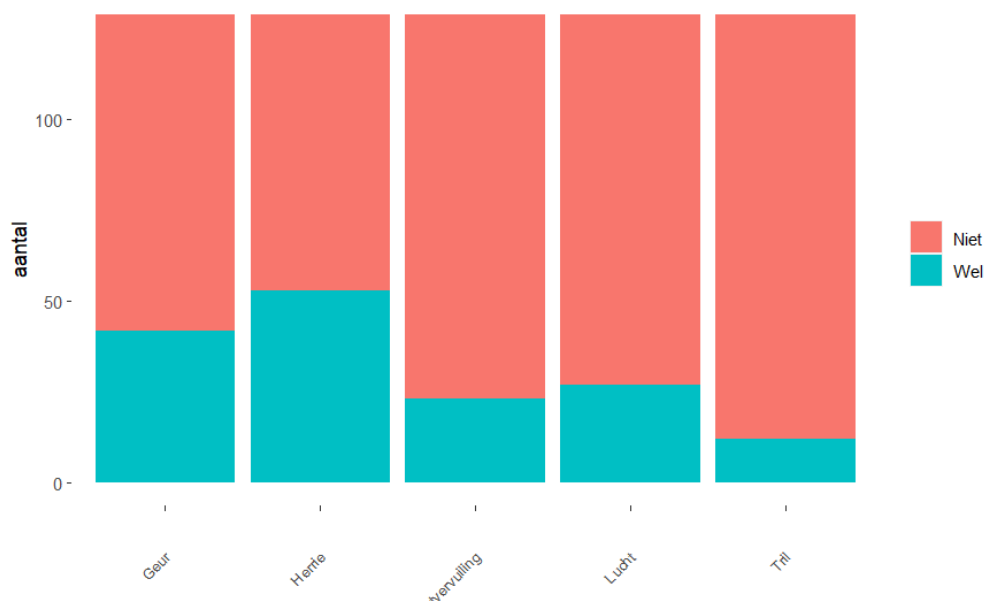

Gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving waarin het fijn wonen, werken en spelen is. Al deze dingen hebben ruimte nodig, en dit kan niet altijd, daardoor moeten er keuzes gemaakt worden. Daarnaast hebben al deze activiteiten effect op de kwaliteit van de wereld, waardoor dus ook soms moet worden gekozen tussen (een soort van) vervuiling en het niet doen van een bepaalde activiteit.

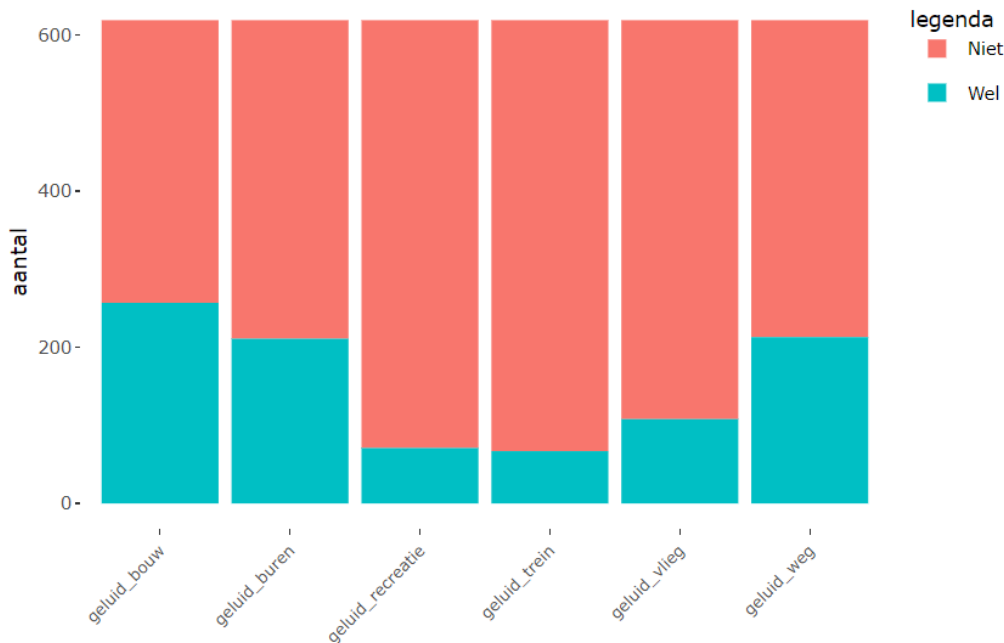
Vervuiling in eigen omgeving

Binnen het thema Gezonde leefomgeving hebben we jongeren eerst naar hun eigen ervaring gevraagd: van welke soorten vervuiling hebben zij last in hun eigen omgeving? Onderstaande grafiek geeft aan dat de meeste overlast niet door veel jongeren wordt ervaren; alleen geluidsoverlast en stank worden vaak genoemd. Hoewel wij in de tool hier verder geen vervolgvragen meer over hadden, kan het interessant zijn om uit te zoeken waardoor dit meestal wordt veroorzaakt.

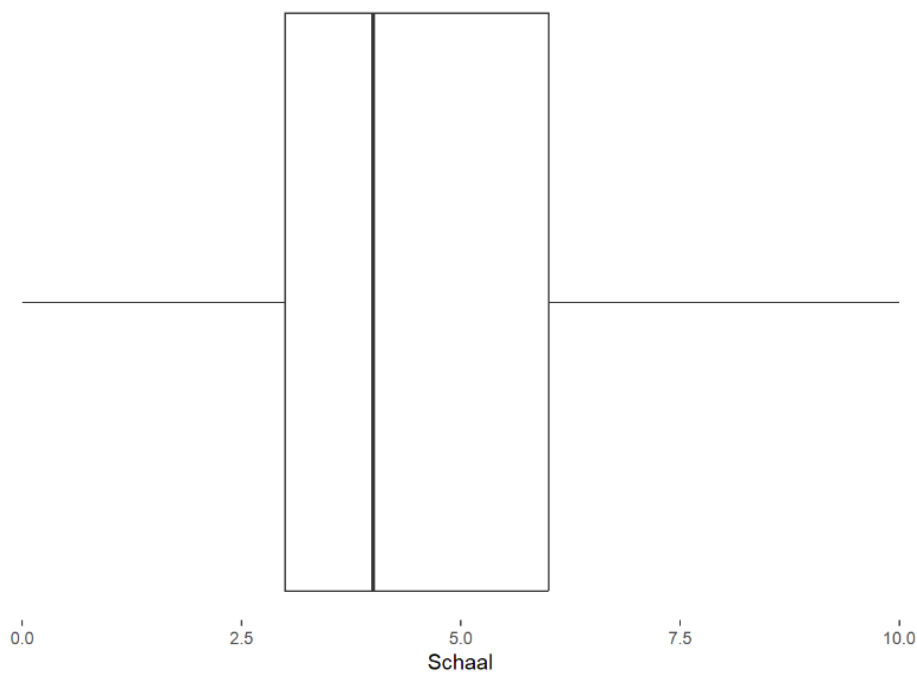
Bronnen van geluidsoverlast

Omdat vooraf juist de verwachting was dat geluidsoverlast veelvoorkomend zou zijn, ging er een vervolgvraag over de meest voorkomende bronnen van geluidsoverlast. Daaruit bleek dat geluidsoverlast het vaakst wordt ervaren door bouwactiviteiten.

Meer bouwen of minder geluidsoverlast?

Vervolgens hebben we jongeren gevraagd om een afweging te maken: willen zij dat er meer gebouwd wordt of dat er minder geluidsoverlast is? In onderstaande grafiek geven de lagere waarden een voorkeur voor woningbouw aan en de hogere waarden een voorkeur voor beperkte geluidsoverlast. Jongeren vinden woningbouw dus iets belangrijker.

Effect geluid op dieren

Vervolgens werden de respondenten gevraagd naar het effect op dieren. Moet dat effect ook overwogen worden in de bepaling van de geluidsnormen? *Bijna alle* jongeren vonden dat dieren inderdaad meegenomen moeten worden in de overweging.

Verspreiding luchtvervuiling

Een andere belangrijke vorm van vervuiling is luchtvervuiling. We hebben onder andere gevraagd of dergelijke vervuiling het best opgehoopt kan worden, of dat deze verspreid moet worden over het land. De meningen waren hierover verdeeld.

Normen luchtvervuiling

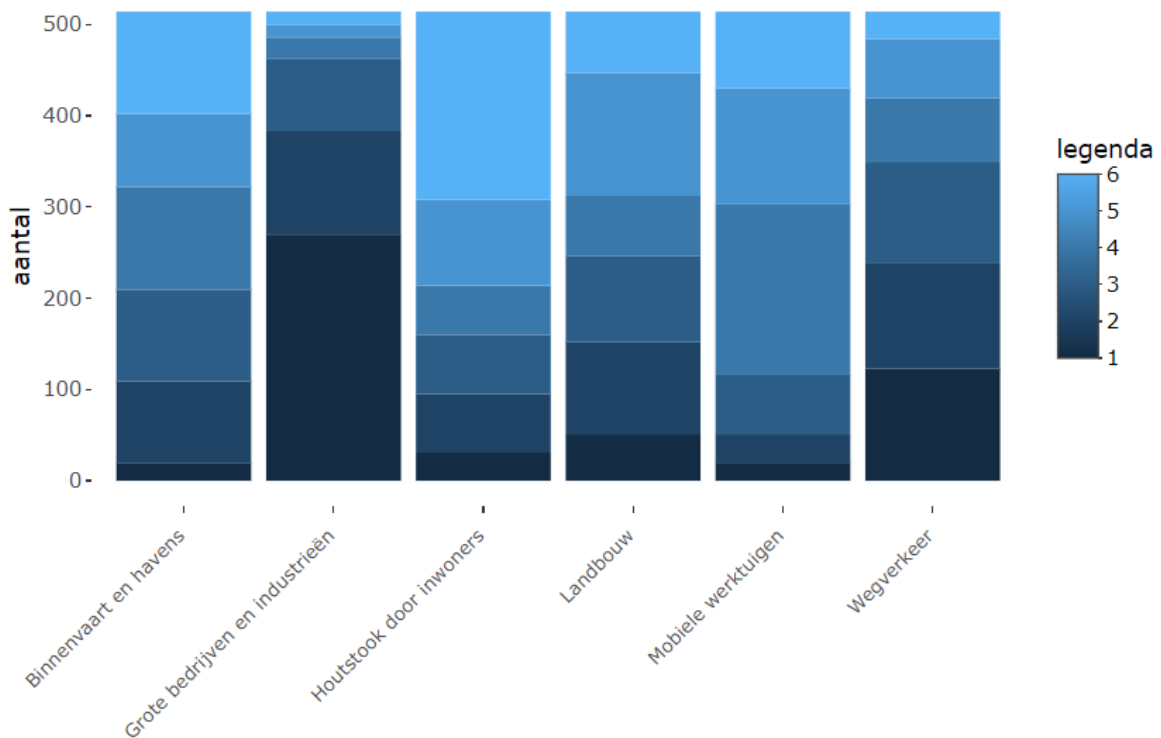
Verder gaven hun jongeren de mening over de Nederlandse wetgeving ten opzichte van de Europese. De WHO heeft namelijk nieuwe, strengere richtlijnen voor luchtvervuiling. De normen van de EU zijn daar nog niet op aangepast. De meeste jongeren vonden dat Nederland niet moet wachten op Europese wetgeving en zelf alvast de normen moet aanscherpen.

Prioriteit aanpak bronnen luchtvervuiling

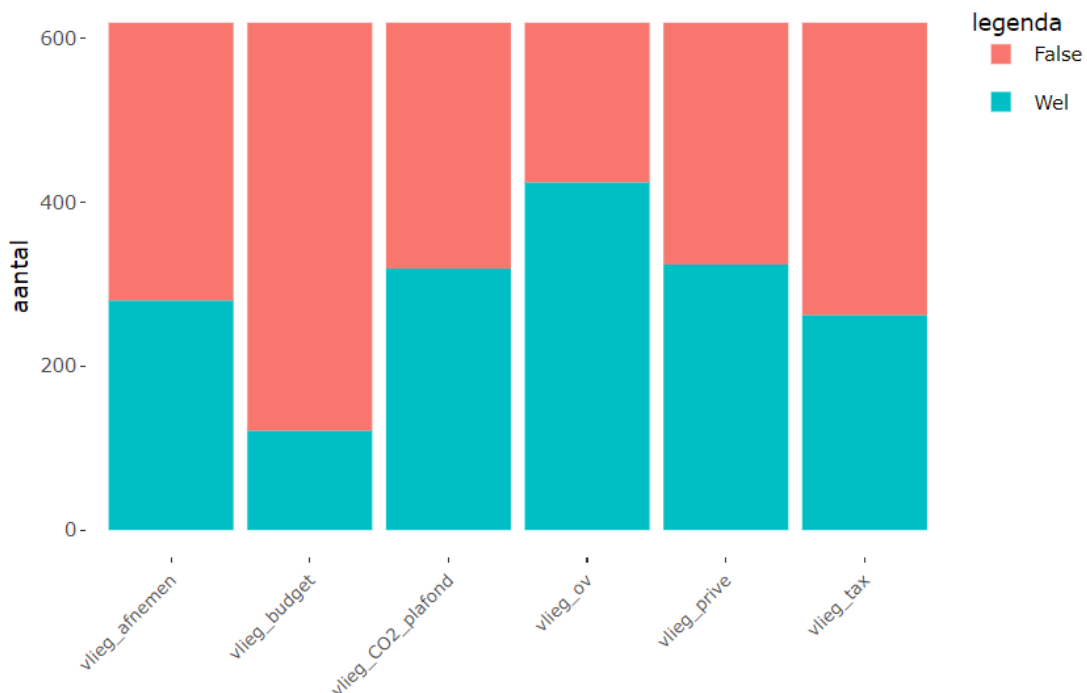
In een andere vraag over luchtvervuiling, werden jongeren gevraagd om categorieën van bronnen te ranken op basis van welke bronnen als eerst zouden moeten worden aangepakt. Daaruit kwam de volgende volgorde, van belangrijk naar minder belangrijk: 1) grote bedrijven en industrie; 2) werkverkeer; 3) landbouw; 4) binnenvaart; 5) mobiele werktuigen; 6) houtstook door inwoners.

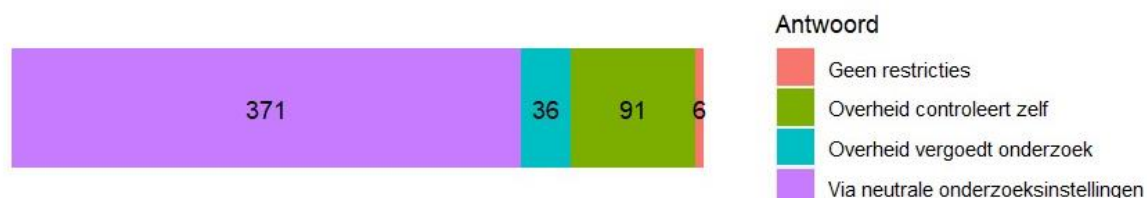
Aanpak overlast luchtvaart

Ook over de aanpak van overlast door de luchtvaart konden jongeren hun voorkeuren aangeven. De opties daarbij waren: via maxima het aantal vluchten laten afnemen; een persoonlijk vliegbudget instellen; een CO2-plafond instellen; betere OV-verbindingen faciliteren; privévliegtoelagen verbieden; en een vliegbelasting instellen. Het was ook mogelijk om te kiezen voor de optie 'geen maatregelen nemen', maar deze werd nauwelijks gekozen. Het verbeteren van de OV-verbindingen bleek het meest populair te zijn.

Omgang nieuwe chemische stoffen

Er is ook gevraagd hoe er moet worden omgegaan met nieuwe chemische stoffen. Verreweg het grootste aantal jongeren vindt dat bedrijven via neutrale onderzoeksinstellingen moeten aantonen dat de stoffen die zij produceren veilig zijn, voor deze op de markt mogen worden gebracht.

Microplastics

Ten slotte hebben we jongeren gevraagd naar hun mening over microplastics; deeltjes die in het milieu terecht komen door het uiteenvallen van plastic, of die worden toegevoegd aan producten zoals bijvoorbeeld tandpasta. Bijna alle jongeren vinden dat de overheid *meteen* moet ingrijpen om het gebruik van plastic zoveel mogelijk te beperken.

Vitale ecosystemen

Geld Vitale ecosystemen zijn heel belangrijk voor een goed milieu, met schone lucht, water en bodem. De ecosystemen in Nederland hebben het echter moeilijk, waardoor er actie moet worden ondernomen, bijvoorbeeld voor het behouden van drinkwatervoorraden of goede landbouwgrond.

Keuze milieu & andere sectoren

We hebben jongeren gevraagd om een keuze te maken tussen milieu en andere sectoren, met de vraag: "Stel, geld groeit wel aan de boom, waar zou jij dit extra geld aan uitgeven?". Deze afweging werd gemaakt op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 stond voor respectievelijk onderwijs, zorg, wonen en landbouw, en 10 voor milieu.

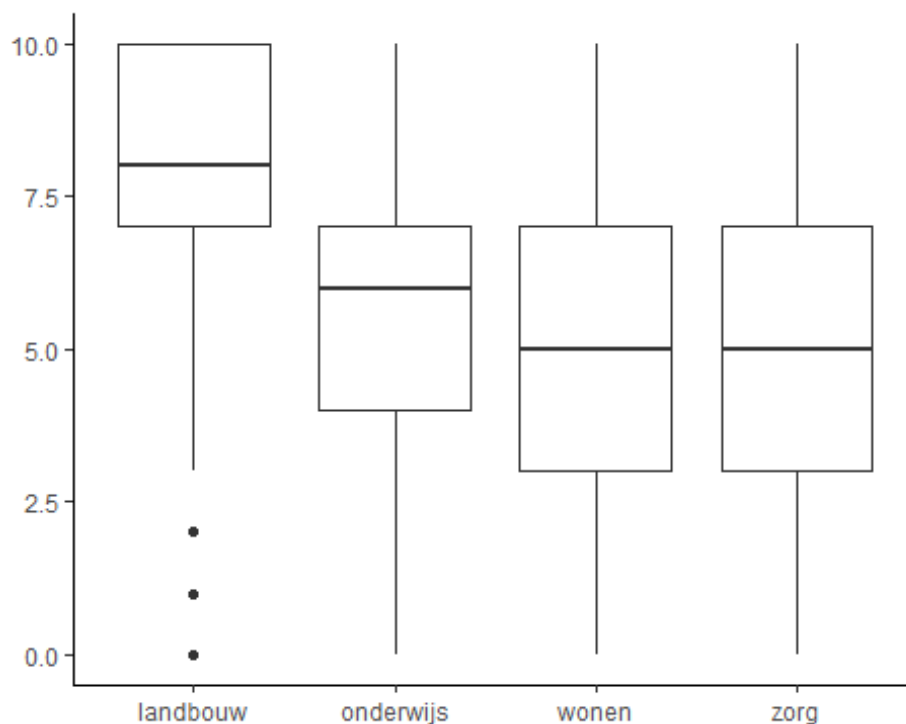
In de afweging tussen onderwijs en milieu is de gemiddelde score 5,2, wat betekent dat de jongeren iets meer geld aan milieu zouden uitgeven dan aan onderwijs.

In de afweging tussen zorg en milieu is de gemiddelde score 4,9 wat betekent dat de jongeren iets meer geld aan zorg zouden uitgeven dan aan milieu.

In de afweging tussen wonen en milieu is de gemiddelde score 5,8 wat betekent dat de jongeren meer geld zouden uitgeven aan milieu dan aan wonen.

In de afweging tussen landbouw en milieu is de gemiddelde score 7,8 wat betekent dat de jongeren meer geld zouden uitgeven aan milieu dan aan landbouw.

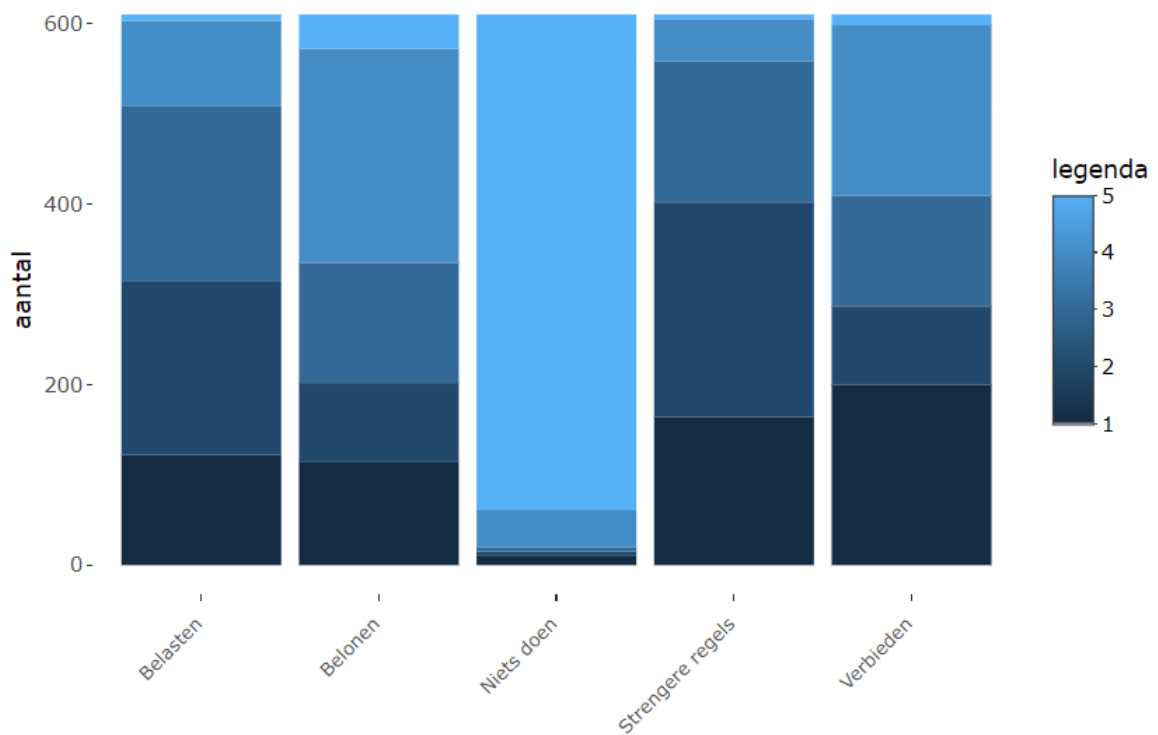

Maatregelen lozen chemisch afval

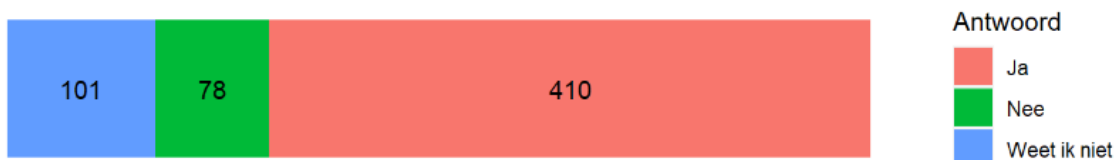
Een volgende vraag ging over maatregelen die de overheid zou kunnen nemen om ervoor te zorgen dat bedrijven minder chemisch afval zouden lozen in de omgeving. Deze konden worden gerangschikt op basis van wenselijk naar minder wenselijk. Daaruit kwam de volgende volgorde: 1) strengere regels; 2) belasten; 3) verbieden; 4) belonen; 5) niets doen. Hierbij was het vooral opvallend dat niets doen ver onderaan stond. Waar de vier mogelijke maatregelen redelijk dicht bij elkaar op de ranglijst stonden, wat aangeeft dat er onenigheid is over de beste manier om het probleem aan te pakken, is het dus wel duidelijk dat jongeren het belangrijk vinden dát het probleem wordt aangepakt.

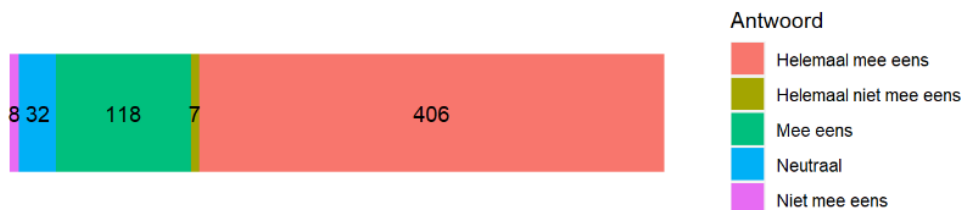
Systeem lozing stoffen

Wat betreft het lozen van stoffen, is er verder gevraagd of er een systeem moet komen waarin staat wat bedrijven mogen lozen, in plaats van het huidige systeem waarin staat wat bedrijven niet mogen lozen in de omgeving. Hierin koos een duidelijke meerderheid voor het nieuwe systeem.

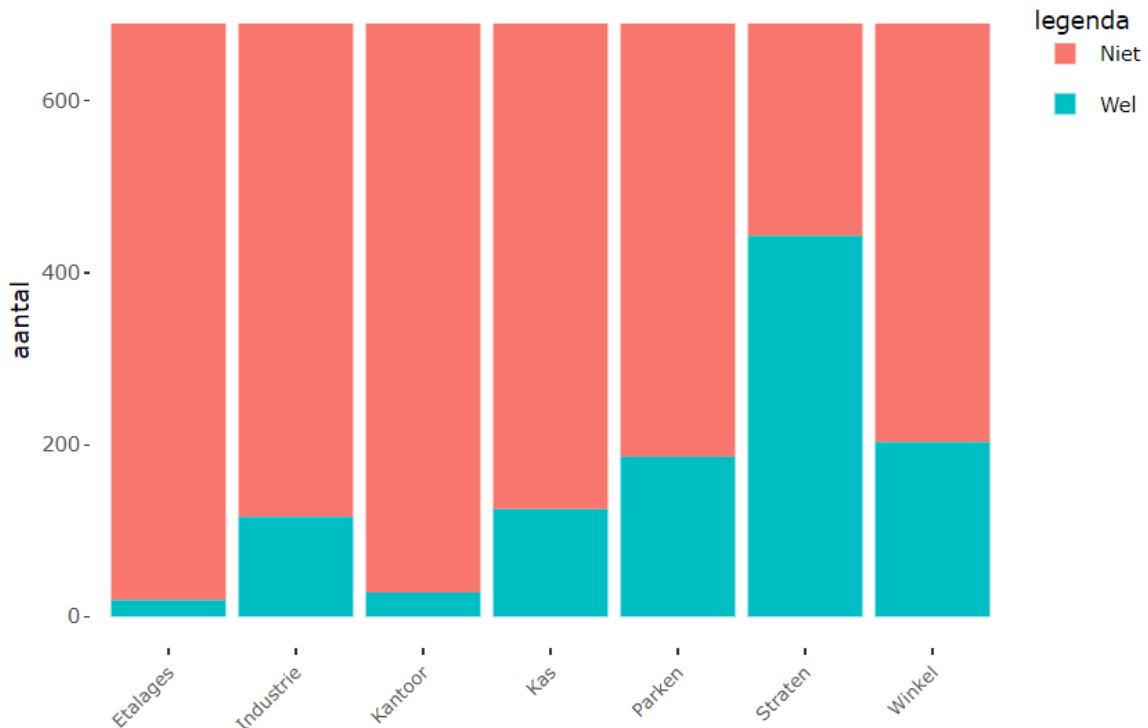
Regels vervuilende stoffen

Verder kan de combinatie van vervuilende stoffen een probleem vormen in de leefomgeving. 92% van de respondenten gaf aan dat er strengere regels moeten komen om deze problemen te voorkomen.

Lichtvervuiling

Een ander type vervuiling is lichtvervuiling. Met het oog op het verminderen van lichtvervuiling, is jongeren gevraagd wat er volgens hen 's nachts verlicht zou moeten worden. Iedereen kon meerdere antwoorden aankruisen. De grafiek geeft dus weer hoeveel van de jongeren die de vragen van dit thema hebben beantwoord, vinden dat de verschillende typen locaties 's nachts verlicht moeten worden. Hierin staat straten in woonwijken bovenaan, gevolgd door parkeerplaatsen. Weinig jongeren vinden dat kantoorpanden, natuurgebieden en etalages (van winkels) tijdens de nacht verlicht moeten worden.

Op dit onderwerp werd ook een prijsvraag uitgeschreven, welke luidt: *Hoe moet de overheid lichtvervuiling voorkomen?* Jongeren mochten hier hun eigen, vrije antwoord invullen, en konden daarmee samen met 3 vrienden een uitje winnen. In de prijsvraag zijn twee interessante ideeën geopperd die zouden kunnen helpen bij het tegengaan van lichtvervuiling:

- 1) "Een wedstrijd maken zodat gemeenten kunnen strijden wie het meest licht in de nacht heeft verminderd. Beste resultaat gaat dan als nieuwe maximale norm gelden voor hoeveel licht er mag zijn. Net zoals dat er geurnormen en stikstofnormen zijn. Ook licht normen maken waar een gebouwd object aan moet voldoen. Net zoals dat er ook openingstijden zijn voor winkels die uit gemeentelijke verordeningen komen. Erbij zetten dat de lichten in de winkel maar tot x uur na opening aan mogen."
- 2) "Meer inspelen op het natuurlijk licht van de maan! Dim/schakel straatverlichting uit wanneer er een heldere maan is."

Grondwaterstand

Het dilemma van de grondwaterstand is aan jongeren voorgelegd. Moet deze verhoogd worden, of moet hij laag worden gehouden in het belang van de landbouw? 82% koos voor het verhogen van het grondwaterniveau; 18% verkoos een laag grondwaterniveau.

Prioriteit projecten in bodem

Dan was er nog een dilemma over de bodem: de bodem heeft veel belangrijke functies die soms niet allemaal samengaan. Daarom hebben wij gevraagd: welke projecten in de bodem vind jij het meest belangrijk? Daaruit kwam de volgende volgorde:

- 1) drinkwatervoorraden;
- 2) dieren in de bodem;
- 3) wortels van bomen;
- 4) elektriciteitskabels en waterleidingen;
- 5) fundering van huizen;
- 6) metrolijnen;
- 7) archeologische vondsten.

Rechten voor natuur

Jongeren konden ook hun mening geven over rechten voor de natuur. Een duidelijke meerderheid van de jongeren (69%) vindt dat alle Nederlandse natuur rechter moet krijgen. Nog eens 26% vindt dat speciale natuurgebieden rechten moeten krijgen. In totaal vindt dus 95% van de respondenten dat op zijn minst een deel van de Nederlandse natuur rechten zou moeten krijgen.

Werken aan waterkwaliteit

Ook wat betreft het halen van Europese richtlijnen geven de jongeren een progressief geluid. 91,5% geeft aan dat Nederland harder zou moeten werken om de waterkwaliteit te verbeteren en zo toch de Europese richtlijnen te halen. De overige 8,5% vindt andere zaken belangrijker.

Discussie & proces

De participatietool is in totaal 1742 keer ingevuld. Dit is iets lager dan het oorspronkelijke doel van 2400 respondenten, maar zeker geen slechte opbrengst, zeker als daarbij wordt onthouden dat de tool volledig zelf door een groep jongeren is bedacht en uitgewerkt, in hun vrije tijd. Het is voor zover bekend voor het eerst dat een groep jongeren op deze manier zo'n grootschalige en volledige eigen participatietool creëert, en deze zo grootschalig uitrolt. Onder de respondenten waren ongeveer 450 jongeren die via een gastles zijn benaderd.

Over het algemeen werd er positief gereageerd op MijnMilieuMening.nl en zijn er interessante resultaten uitgekomen, die een mooie schets geven van de meningen van jongeren op het gebied van milieu. Echter zijn er ook een aantal kanttekeningen te plaatsen bij de resultaten, die hieronder worden besproken.

Het bleek niet gemakkelijk te zijn om een brede groep jongeren te bereiken. Doordat de meeste respondenten zijn benaderd binnen het eigen netwerk van JMR-leden (die over het algemeen studenten in het hoger onderwijs zijn) via sociale media en gastlessen op middelbare scholen, zijn de resultaten niet helemaal representatief. De participatietool is bijvoorbeeld relatief weinig door scholieren op het VMBO en studenten op het MBO ingevuld, terwijl zij wel een belangrijke groep jongeren zijn.

De resultaten zouden representatiever kunnen zijn als er een aselechte steekproef wordt gedaan onder verschillende groepen jongeren in Nederland. Het is echter de vraag of dit haalbaar is, omdat dit meer middelen kost dan de methode die nu is gebruikt. Er zou dan bijvoorbeeld een onderzoeksbureau moeten worden ingeschakeld, of er zou reclame moeten worden gemaakt op sociale media. Wel kunnen er bijvoorbeeld doelen worden gesteld om de verhouding tussen de opleidingsniveaus, leeftijd en leefomgeving proportioneel te houden, bijvoorbeeld door per provincie een vooraf vastgesteld aantal onderwijsinstellingen van verschillende niveaus te benaderen. We raden dit dus ook aan voor eventuele verdere participatietrajecten met (jonge) jongeren.

Echter worden hier werkende jongeren niet mee bereikt, dus hier zal een andere oplossing voor moeten worden gezocht. Verder hebben wij gemerkt dat veel van de benaderde onderwijsinstellingen niet mee wilden werken aan het onderzoek. Velen reageerden niet op onze contactpogingen, of gaven aan geen tijd of ruimte in het lesprogramma te hebben om

Verder bleek dat de jongeren die MijnMilieuMening uit eigen beweging hebben ingevuld, het milieu belangrijker vinden dan jongeren die de vragen tijdens een gastles hebben ingevuld: deze laatste groep gaf het belang van het milieu een gemiddelde score van 66,7 op een schaal van 1 tot 100, waar het totale gemiddeld 80,9 was.

Het analyseren van de antwoorden bleek een uitdaging te zijn, omdat het format van de output niet makkelijk af te lezen was en er eerst geen mogelijkheid was om de persoonsgegevens (leeftijd, provincie, opleidingsniveau, etc.) te koppelen aan de antwoorden. Uiteindelijk is het gelukt om dit te koppelen, maar hierbij is kostbare tijd verloren gegaan. Daarom is het belangrijk om bij eventuele toekomstige toepassingen van de participatietool het format van de output in orde te brengen voordat de tool wordt ingevuld.

Bij het ontwikkelen van de participatietool is ervoor gekozen om bij de verschillende vragen op toegankelijke wijze achtergrondinformatie te geven over het betreffende onderwerp, zodat de respondent een geïnformeerde mening kan geven. Het was hierbij wel de intentie om zo neutraal mogelijk te blijven en niet te 'sturen'. Echter werden de vragen door sommige respondenten toch als sturend ervaren, met name door respondenten die niet veel affiniteit hebben met milieu. Hier zal dus nog met een kritische blik naar gekeken moeten worden bij toekomstige toepassingen van de participatietool. Het belang van het geven van achtergrondinformatie is echter groot, het zorgt ervoor dat de participatietool meer diepgang heeft en de mening van jongeren over specifieke onderwerpen beter kan ophalen.

Beperkingen van de tool

De Jongerenmilieuraad heeft hard gewerkt aan de participatietool en heeft meermalen advies van externen gevraagd. Hier is een heel mooi product uitgekomen. De tool heeft echter ook zijn beperkingen. De voornaamste beperkingen van de tool zijn:

- de sturing van educatie
- aansluiting op de doelgroep

De sturing van educatie

Er is meermaals genoemd dat de tool als wat sturend is ervaren. Sturing voorkomen is moeilijk, zeker als het wordt gecombineerd met educatie. Als er wordt uitgelegd dat bijvoorbeeld de waterkwaliteit in Nederland slecht is, is er een grotere kans dat iemand die de tool invult vindt dat de waterkwaliteit verbeterd moet worden. Hier wordt in de tool wel context bij gegeven en tegenargumenten, maar toch blijft het wat sturend. En alle voor-, en nadelen over een onderwerp kunnen niet worden gegeven, anders duurt het invullen van de tool erg lang, en kunnen mensen mogelijk afhaken. Dit heeft echter wel als resultaat dat mensen de tool meer in het voordeel van milieu hebben ingevuld en dat mensen die meer "milieu-kritisch" zijn de tool niet hebben ingevuld.

Aansluiting op de doelgroep

De doelgroep jongeren in de leeftijd van 12 t/m 29 jaar is groot. Hierdoor is het eigenlijk onmogelijk om één tool te maken die aansluit op al deze jongeren. Er zijn opmerkingen geweest dat de tool te moeilijk was voor praktisch opgeleide jongere jongeren. Ook is er aangegeven door een hoger opgeleide jongerenorganisatie dat de tool niet op hen aansloot, omdat het te makkelijk was. Daarnaast sloten de vragen en onderwerpen in de tool veelal niet aan op de context van Caribisch Nederland. Kortom, een te grote doelgroep voor één tool. Er waren niet genoeg middelen beschikbaar om meerdere versies te maken. In de toekomst zou dit wel nagestreefd moeten worden.

Vervolg

De resultaten van dit onderzoek zullen worden gepresenteerd aan het Team Nationaal MilieuProgramma van IenW. De resultaten van de jongerenparticipatie worden samen met die van de volwassenenparticipatie, verzorgd door Populytics, gebruikt als input voor het NMP. Vervolgens zullen er gesprekken (jongerensessies) plaatsvinden tussen de JMR en

Team NMP waarin de belangrijkste bevindingen worden besproken, in het bijzonder waar deze verschillen van de huidige plannen voor het NMP. Verder zal de JMR worden betrokken bij volgende trajecten rond de vorming van het NMP.

